

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
THE MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF THE REPUBLIC OF
KAZAKHSTAN**

**Л.Н.ГУМИЛЕВ ат. ЕУРАЗІЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ имени Л.Н.ГУМИЛЕВА
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY**

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ 20-жылдығына және экономика ғылымдарының докторы, профессор, ХАА және Ресейлік Жаратылыстану Академиясының академигі, «Қаржы» кафедрасының меңгерушісі Садвокасова Куляш Жабыковнаның 60-жас мерейтойына арналған «Жаңа нақты жаһандық жағдайда Қазақстан Республикасының қаржы-несие жүйесінің дамуы»

Халықаралық ғылыми- тәжірибелік конференциясының

ЕҢБЕКТЕРІ

ТРУДЫ

Международной научно-практической конференции

«Развитие финансово-кредитной системы Республики Казахстан в условиях новой глобальной реальности», посвященную 20-летию ЕНУ им. Л.Н.Гумилева и 60-летию доктора экономических наук, профессора, Академика МАИН и Российской Академии Естествознания, заведующей кафедрой «Финансы» Садвокасовой Куляш Жабыковны.

WORKS OF THE

international scientific- practical conference

"Development of the financial - credit system of the Republic of Kazakhstan in the new global reality", dedicated to the 20th anniversary of L.N. Gumilyov ENU and the 60th anniversary of Sadvokasova Kulyash Zhabykovna, doctor of economic sciences, professor, IA academician, academician of the Russian Academy of Natural Sciences and head of the department "Finance".

1 часть

Астана – 2016

Л.Н.ГУМИЛЕВ ат. ЕУАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ имени Л.Н.ГУМИЛЕВА
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY

Л.Н. ГУМИЛЕВ ат. ЕҰУ ЖАНЫНДАҒЫ ЗАМАНАУИ ЗЕРТТЕУЛЕР ИНСТИТУТЫ
ИНСТИТУТ СОВРЕМЕННЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ ЕНУ имени Л.Н.ГУМИЛЕВА
IMS OF LN GUMILYOV ENU

ЭКОНОМИКАЛЫҚ ЗЕРТТЕУЛЕР ИНСТИТУТЫ
ИНСТИТУТ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ
ECONOMIC RESEARCH INSTITUTE

Орынбор мемлекеттік университеті
Оренбургский государственный университет
Orenburg State University

Пенза мемлекеттік университеті
Пензенский государственный университет
Penza State University

Тыва мемлекеттік университеті
Тувинский государственный университет
Tuvan State University

БМУ бизнес пен технология менеджменті институты
Институт бизнеса и менеджмента технологий БГУ
School of business and management of technology of BSU

Ресей халықтар достығы университеті
Российский Университет дружбы народов
Peoples' Friendship University of Russia

ТРУДЫ

Международной научно-практической конференции

«Развитие финансово-кредитной системы Республики Казахстан в условиях новой глобальной реальности», посвященную 20-летию ЕНУ им. Л.Н.Гумилева и 60-летию доктора экономических наук, профессора, Академика МАИИ и Российской Академии Естествознания, заведующей кафедрой «Финансы» Садвокасовой Куляш Жабьковны.

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ 20-жылдығына және экономика ғылымдарының докторы, профессор, ХАА және Ресейлік Жаратылыстану Академиясының академигі, «Қаржы» кафедрасының меңгерушісі Садвокасова Куляш Жабьковнаның 60-жас мерейтойына арналған «Жаңа нақты жаһандық жағдайда Қазақстан Республикасының қаржы-несие жүйесінің дамуы»

Халықаралық ғылыми- тәжірибелік конференциясының

ЕҢБЕКТЕРІ

WORKS OF THE

international scientific- practical conference

"Development of the financial - credit system of the Republic of Kazakhstan in the new global reality", dedicated to the 20th anniversary of L.N. Gumilyov ENU and the 60th anniversary of Sadvokasova Kulyash Zhabykovna, doctor of economic sciences, professor, IA academician, academician of the Russian Academy of Natural Sciences and head of the department "Finance".

ӘОЖ 336.13.012.24 (574)

УДК 336.13.012.24 (574)

ББК 65.9.(5каз)я431

«Жаңа нақты жаһандық жағдайда Қазақстан Республикасының қаржы-несие жүйесінің дамуы» Халықаралық ғылыми- тәжірибелік конференциясының еңбектері- Астана: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2016 .-374 б.

Труды международной научно-практической конференции «Развитие финансово-кредитной системы Республики Казахстан в условиях новой глобальной реальности», Астана: Евразийский национальный университет им.Л.Н.Гумилева, 2016.-374с.

Works of the international scientific- practical conference "Development of the financial - credit system of the Republic of Kazakhstan in the new global reality", - Astana: L.N. Gumilyov Eurasian National University, 2016.-p.374.

Редакция алқасы:

САПАРОВА Б.С.– төрағасы, э.ғ.к., Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Қаржы» кафедрасының профессоры

КУЧУКОВА Н.К. - төраға орынбасары, э.ғ.д., ХАА академигі, РЖА академигі, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Қаржы» кафедрасының профессоры

САДВОКАСОВА К.Ж. – э.ғ.д., профессор , ХАА академигі, РЖА академигі, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Қаржы» кафедрасының меңгерушісі

АХМЕТЖАНОВА С.Б.- э.ғ.д., профессор, Ғылыми экономикалық сараптама орталығының директоры, Экономикалық зерттеулер институты

СЫДЫҚНАЗАРОВ М.Қ.- ф.ғ.к., саясаттану PhD, Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ жанындағы Заманауи зерттеулер институтының директоры

КОРОЛЕВ Ю.Ю. – э.ғ.к., доцент, БМУ Бизнес пен технология менеджменті институтының «Бизнес-администрирование» кафедрасының меңгерушісі

ПАРУСИМОВА Н.И. – э.ғ.д., профессор, Орынбор мемлекеттік университетінің «Банковское дело и страхование» кафедрасының меңгерушісі

КУЗНЕЦОВА Т.Е. - э.ғ.к., доцент, Пенза мемлекеттік университетінің кафедрасының меңгерушісінің орынбасары

ДОНГАК Ч.Г. - э.ғ.к., доцент, Тыва мемлекеттік университетінің «Экономика и менеджмент» кафедрасының меңгерушісі

ЖАМИЕВА А.Е. –хатшы, экономика магистрі, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Қаржы» кафедрасының аға оқытушы

ISBN 978-601-7121-74-7 (ч.1)

ISBN 978-601-7121-71-6 (общ.)

УДК 336.13.012.24 (574)

ББК 65.9.(5каз)я431

© Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2016

© Евразийский национальный университет им. Л.Н.Гумилева, 2016

- строительный комплекс получает дополнительный импульс, стимулирующий, в свою очередь, инвестиции в экономику страны;
- создание новых рабочих мест;
- расходы государства по выплатам премий многократно окупаются поступлениями в бюджет в виде налогов с юридических и физических лиц, осуществляющих деятельность по строительству жилья и выпуску строительных материалов;
- средства, привлеченные во вклады по системе стройсбережений, будут размещаться в государственные ценные бумаги, что позволит инвестировать бюджетные программы страны.[7]

Данная система кредитования ориентирована на решение жилищных проблем подрастающего поколения, и пока они подрастают, их средства как активы банка используются для финансирования экономики в данный период времени путем вложения в государственные ценные бумаги, выдачи жилищных займов и кредитов строительным организациям. Развитие системы стройсбережений в республике при поддержке государства окажет значительное влияние на социально-экономическое состояние. Это позволит решить одну из самых главных задач — удовлетворение потребностей широкого круга лиц в жилье, что станет возможным путем накопления гражданами собственных средств и получения в будущем недорогих, долгосрочных кредитов. Также данная система окажет позитивное влияние на привлечение средств населения в инвестирование жилищной сферы, поскольку это единственный источник внебюджетного финансирования данного сектора экономики.

Действующие в Казахстане системы жилищного кредитования должны не конкурировать, а дополнять друг друга, поскольку система ипотечного кредитования ориентирована на граждан с уровнем дохода выше среднего, а система жилищных строительных сбережений — на граждан с уровнем дохода ниже среднего. Во многих странах эти две системы действуют одновременно и именно их совместное взаимодействие позволяет удовлетворить потребности большинства граждан в приобретении жилья независимо от уровня достатка.

Литература:

1. Тыртышов Ю.П. Проблемы формирования рынка доступного жилья//Экономика строительства – 2009.
2. Постановление Правительства Республики Казахстан от 30 сентября 2010 года № 1004 «Об утверждении Программы по развитию строительной индустрии и производства строительных материалов в Республике Казахстан на 2010 - 2014 годы».
3. Концепция долгосрочного финансирования жилищного строительства и развития системы ипотечного кредитования // Постановление Правительства Республики Казахстан от 21 августа 2010 года.
4. *Баялбаева А.* Развитие ипотечного кредитования в Казахстане // Финансы Казахстана. — 2005.
5. *Тлеуберген Д.* Развитие системы ипотечного кредитования в экономике Казахстана // Аналитическое обозрение. — 2010.
6. *Салихова А.Р.* Система жилищного кредитования: современное состояние и перспективы развития // Банки Казахстана. — 2009.
7. А.Н. Асаул, С.Н. Иванов, М.К. Старовойтов Экономика недвижимости Учебник для вузов. - 3-е изд., исправл. - СПб.: АНО «ИПЭВ», 2009.

ӘОЖ 005.52:658.15-047.43

КӘСІПОРЫННЫҢ ҚАРЖЫЛЫҚ ТҰРАҚТЫЛЫҒЫН ТАЛДАУДЫҢ МӘНІ МЕН МӘСЕЛЕЛЕРІ

Ғылыми жетекші: э.ғ.д., профессор Мақыш С.Б
Мәлік Салтанат Ерболқызы, Астана қаласы, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразиялық Ұлттық
Университеті. магистранты

Кәсіпорынның қаржылық жағдайына экономика саласындағы ғалымдар тарапынан әртүрлі түсініктер берілген. Солардың ішінен маған ең жақыны мына тұжырымдама: кәсіпорынның қаржылық (активтер) жағдайы, ол қаржыны тарату, пайдалану және оның қалыптастыру көздерімен (меншіктік капитал және міндеттемелер, яғни пассивтер) сипатталады.

Кәсіпорынның қаржылық жағдайы, ол кәсіпорынның қаржылық-шаруашылық қызметінің белгілі бір кезең ішіндегі қаржылық тұрақтылығы және оның өз шаруашылық қызметін үздіксіз жүргізуі, сонымен қатар өзінің басқа да кәсіпорындар алдындағы міндеттемелерін (қарыздарын) белгіленген уақыт ішінде өтеуі үшін қаржы ресурстарымен қамтамасыз етілуі.

Қаржылық талдаудың нарықтық экономика жағдайындағы көбірек таралған әдісі әртүрлі қаржылық коэффициенттерді пайдалану болып табылады.

Коэффициенттер салыстырмалы шамалар болып табылады, оларды есептеу кезінде шамалардың біреуін бірлік ретінде алып, ал екіншісін бірлікке қатынасы ретінде көрсетеді. Қаржылық коэффициенттерді есептеу баланстың жеке баптарының арасында болатын өзара байланыстарға негізделген.

Олар кәсіпорынның қаржылық жағдайын кезекті факторлық талдау үшін алғашқы база болып табылады және де олар талдау нәтижесінде талдау жүргізушіге жасырын құбылыстарды ашуға мүмкіндік беретін екі шаманың арасындағы өзара математикалық қатынастарды көрсетеді.

Қаржылық талдауды салыстырмалы көрсеткіштер негізінде жүргізудің шетелдік тәжірибесін механикалық түрде көшіріп алу, көп жағдайда тиімсіз, себебі бұл жағдайда біздің кәсіпорындардың өз ерекшеліктеріне назар аударылмайды. Нәтижесінде бір көрсеткіштердің мүмкін болатын маңызы туралы берілген кеңестер кейбір кезде расталмайды.

Салыстырмалы (кеңістік талдау) – бұл фирмалардың, еншілес фирмалардың, бөлімшелердің және цехтардың жекелеген көрсеткіштері бойынша есебінің құрама көрсеткіштерін шаруашылық ішіндегі талдау, сондай-ақ берілген фирманың көрсеткіштерін орташа салалық және орташа жалпы экономикалық мәліметтері бар бәсекелес фирмалардың көрсеткіштерімен салыстырғандағы шаруашылық аралық талдау болып табылады.

Факторлық талдау – бұл жекелеген факторлардың қорытынды көрсеткішке тигізетін әсерін зерттеудің детерминдік (анықтау) немесе реттелмеген тәсілдері көмегімен талдау.

Қаржы коэффициенті бухгалтерлік әдістегі айырмашылықты сезінбейді, сонымен бірге құрамдастың сапасын көрсетпейді. Ең соңында, ол тұрақтылығымен сипатталады. Алайда айтылғанның барлығы қаржы коэффициентін қаржыны басқаруда пайдалану мүмкін емес деген ұғымды білдірмейді. Аталмыш коэффициентті пайдаланғанда қойылатын шектеуді түсіну қажет, сонымен бірге көрсеткіш зерттелетін мәселені түсіндірмейді және оны тек талдау құралы ретінде қарастыру қажет. [2]

Жедел талдаудың негізгі мақсаты – бұл шаруашылық субъектісінің даму динамикасын және қаржылық жағдайын бағалау.

Тереңдетілген (нақтыланған) талдау экспресс-талдаудың тәртібін кеңейтеді, толықтырады және дәлелдейді. Оның мақсаты – шаруашылық субъектісінің қаржы жағдайы туралы, оның өткен есепті кезеңдегі қызметінің нәтижесі, сондай-ақ корпорацияның болашақтағы даму мүмкіндіктеріне толық баға беру болып табылады.

Кәсіпорынның қаржылық жағдайы ұзақ мерзімді келешекке арналған бағытта қаражат көздерінің құрылымымен, кәсіпорынның сыртқы инвестициялар мен кредиторлардан тәуелсіздік деңгейімен сипатталады. Кәсіпорынның қаржылық жағдайын экспресс-талдау түрліше дайындалуы мүмкін: жиынтық көрсеткіштер, қысқаша тестік есеп түрінде, аналитикалық кесте түрінде және ол осы кәсіпорынның қаржы жағдайын әлдеқайда терең және нақтылы талдау қажетті немесе талдаудың мақсатқа сай екендігі туралы және осы кәсіпорынның шаруашылық қызметінің нәтижесі туралы қорытындымен аяқталады. [4]

Кәсіпорындардағы қаржылық жағдайын кешенді талдау оның қызмет ету ортасын толық қамтуы қажет. Қаржылық талдау әдістемесінде қаржылық саясатты құраушылардың арасындағы құрылымдық байланысты анықтау арқылы оны жүзеге асыру тиімділігі анықталады. Қолданыстағы қаржылық талдау әдістемесі бірнеше талдау көрсеткіштері тобының кешенін бөліп қарастырады:

1. пайдалылық пен рентабельділік көрсеткіштері;
2. өтімділік пен төлемқабілеттілік көрсеткіштері;
3. іскерлік белсенділік көрсеткіштері;
4. қаржылық тұрақтылық көрсеткіштері.

Жоғарыда аталған көрсеткіштер тобы өзара тығыз байланыста болады, себебі оларды құраушы көрсеткіштер бір қаржылық операциялардың нәтижесі болып табылады.

Кәсіпорынның қаржылық жағдайын талдауға байланысты ақша ағымдары екі түрлі сипатқа ие болады: ақша ағымдары кәсіпорынның өтімділік және төлемқабілеттілік көрсеткіштеріне әсер етеді және ақша ағымдары кәсіпорынның іскерлік белсенділігі мен құралдарының айналымдылығының негізгі объектісі болады.

Ақша ағымдарын талдау негізі шаруашылық қызмет түрлері мен басқа да талдау сипаттамалары бойынша олардың құрылуы мен пайдалану бағыттары туралы толық, әрі шынайы ақпарат алу болып табылады. Ақша ағымдарын талдаудың негізгі ақпарат көздері келесілер:

1. Бухгалтерлік есеп беру – Бухгалтерлік баланс, Табыстар мен шығыстар туралы есеп, Ақша қаражаттарының қозғалысы туралы есеп, Өзіндік жеке капиталдың өзгеруі туралы есеп, есептеу саясаты туралы ақпарат пен түсіндірме жазбасы;

2. Ақша қаражаттарының қозғалысын сипаттайтын бухгалтерлік есептің аналитикалық және синтетикалық шоттарының мәліметтері бойынша ақпарат;

3. Жоспарлы басқару мәліметтері – ақша қаражаттарының қозғалысының бюджеті, төлем күнтізбегі және басқалар.

Ақша ағымдарын кешенді қаржылық талдау кезінде есептелетін және бағаланатын негізгі қаржылық көрсеткіштер келесілер болып табылады:

1. Өтімділік коэффициенттері (ағымдық өтімділік коэффициенттері, жедел өтімділік коэффициенттері, абсолютті өтімділік коэффициенттері);

2. Кәсіпорынның қаржылық саясатының көрсеткіштері (ақша ағымдарының жеткіліктілігі коэффициенті, дебиторлық және кредиторлық қарыз айналымдылығы, тауарлы-материалдық запастар айналымдылығы және т.б.);

3. Рентабельділік коэффициенттері (ақша қаражаттарының қалдығының рентабельділік коэффициенттері, түскен ақша қаражаттарының рентабельділік коэффициенттері, жұмсалған ақша қаражаттарының рентабельділік коэффициенттері).

Өтімділік коэффициенттері ағымдық активтер мен ағымдық міндеттемелер арасындағы өзара байланысты білдіреді және кәсіпорынның қаржылық міндеттемелерін өз уақытында орындау мүмкіндіктерін көрсетеді.

Жалпы төлемқабілеттілікті анықтайтын негізгі фактор кәсіпорындағы шынайы өзіндік жеке капиталдың бар болуы болып табылады.

Коэффициенттерді есептеу баланстағы ағымдық активтер өтімді болған жағдайда ғана төлем қабілеттілікке баға беретіндігін атап өтуге болады, яғни:

1. Баланстағы тауарлы-материалдық запастар олардың құнының сомасына тең болатын ақшаға айналуы мүмкін болған жағдайда;

2. Дебиторлық қарыз ақша қаражаттары нысанында қысқа мерзімді қарыздарды өтеу мерзіміне сәйкес келетін мерзімде түгел түседі.

Ақша айналымын сипаттауда кәсіпорынның айналым құралдарының айналымдылық көрсеткіштері маңызды орын алады. Ақша ағымдарына тауарлы-материалдық запастардың, дебиторлық және кредиторлық қарыздың айналымдылығы тікелей әсер етеді.

Айналымдылық коэффициенті жоғары болған сайын, айналым құралдарының айналым ұзақтығы қысқарады және кәсіпорын жұмысының тиімділігі артады.

Айналымдылықты арттырған кезде кері ақша ағымына қарағанда, оң ақша ағымы жоғары қарқынмен өседі. Соның нәтижесінде айналым құралдары абсолютті және салыстырмалы босайды.

Зерттелген кәсіпорындардың қаржылық жағдайы жақсарғанымен, олар жоғары кәсіпкерлік тәуекелділік зонасында орналасқан, себебі кредиторларға толық тәуелді.

Кәсіпорынның қаржылық жағдайын талдау нәтижелері бойынша кәсіпорында қалыптасқан жағымды және жағымсыз құбылыстар туралы ақпаратқа тек ішкі субъектілер (меншік иелері, басқарушылар, жұмысшылар) ғана емес, сонымен қатар сыртқы субъектілер (жабдықтаушылар, инвесторлар, кредиторлар және тағы басқалар) де қызығушылық білдіреді.[1]

Бухгалтерлік есеп компанияның қаржылық коэффициенттердің өзара байланысы нәтижесі жөнінде қандай мәлімет беретінін түсіну үшін ең алдымен қаржылық коэффициенттерге жіктелуіміз керек. Қаржылық коэффициенттер компанияның іс-әрекетіне, әсіресе пайда мен шығын тәсілі, есепке әртүрлі ой-пікір тұрғысынан талдауға тиімді мүмкіншілік берумен қатар, бүкіл қаржылық есептің мазмұнын кеңейте түседі.

Коэффициенттерді талдау әртүрлі қаржылық тараулары мен тарау құрамаларының өзара байланысын зерттеуді қарастырады.

Қаржылық коэффициенттердің мағынасы – компанияның қаржы жағдайы мен қызмет нәтижелерінің болашағын бағалауға мүмкіндік беру. Өткен жылдар мәліметтерін талдау кезінде компанияның бірнеше жылғы мәліметтері салыстырылып талданады, сонымен қатар бұл мәліметтер осы компанияға ұқсас саладағы компаниялардың орташа шама мәліметтерімен салыстырылады.[2]

Осыған орай компанияның балансына (1) кестеде тоқталып өтейік:

Кесте 1 - «КАТЭК» ЖШС-нің бухгалтерлік балансы

Атауы:	Сомасы, мың теңге		
	2013 жыл	2014 жыл	2015 жыл
Активтер, оның ішінде:	4401363	4946624	3807710
Қысқа мерзімді активтер, оның ішінде:	3314000	3858305	2730196
Ақша қаражаттары	607473	757446	542738
Қысқа мерзімді қаржылық салымдар	450000	20000	100000
Қысқа мерзімді дебиторлық берешектер	2124250	2654398	1548585
Қорлар	33937	26074	39476
Басқа да қысқа мерзімді активтер	98340	400387	499397
Ұзақ мерзімді активтер, оның ішінде:	1087363	1088319	1077514
Ұзақ мерзімді қаржылық салымдар	0	0	0
Ұзақ мерзімді дебиторлық берешектер	0	0	0
Материалдық емес активтер	9556	1490	0
Негізгі құралдар	1076361	1085372	801134
Басқа да ұзақ мерзімді активтер	1446	1457	276380
Міндеттемелер және капитал, оның ішінде:	4401363	4928352	3807710
Қысқа мерзімді міндеттемелер, оның ішінде:	3643581	4306351	2670783
Қысқа мерзімді қаржылық міндеттемелер	10017	18806	37500
Қысқа мерзімді кредиторлық берешектер	2485956	3167954	2100818
Салық және бюджетке төлем міндеттемелері	40782	26344	37593
Басқа да қысқа мерзімді міндеттемелер	1106826	1093247	494872
Ұзақ мерзімді міндеттемелер, оның ішінде:	268986	249254	465722
Ұзақ мерзімді қаржылық міндеттемелер	256342	237226	461036
Ұзақ мерзімді кредиторлық берешектер	0	0	0
Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері	12644	12028	4686
Басқа да ұзақ мерзімді міндеттемелер	0	0	0
Меншік капиталы, оның ішінде:	488796	372747	671205
Жарғылық капитал	103	103	103
Эмиссиялық табыс	0	0	0
Бөлінбеген пайда	488693	372644	671102
Азшылық үлесі	0	0	0
Дерек көзі: «КАТЭК» ЖШС-нің 2008-2010 жылдардағы іс-қағаздары мен жылдық қорытынды есептері			

Кесте 2 - Бухгалтерлік балансты көлденең талдау

Атауы:	Абсолютті 2015/2014	Қатысты	Абсолютті 2015/2013	Қатысты
Активтер, ішінде:	-545261	-12,39%	593653	13,49%
Қысқа мерзімді активтер, оның ішінде:	-544305	-16,42%	583804	17,62%
ақша қаражаттары	-149973	-24,69%	64735	10,66%
Қысқа мерзімді қаржылық салымдар	430000	95,56%	350000	77,78%
қысқа мерзімді дебиторлық берешектер	-530148	-24,96%	575665	27,10%
Қорлар	7863	23,17%	-5539	-16,32%

Басқа да қысқа мерзімді активтер	-302047	-307,15%	-401057	-407,83%
Ұзақ мерзімді активтер, ішінде:	-956	-0,09%	9849	0,91%
Ұзақ мерзімді қаржылық салымдар	0	0,00%	0	0,00%
Ұзақ мерзімді дебиторлық берешектер	0	0,00%	0	0,00%
материалдық емес активтер	8066	84,41%	9556	100,00%
Негізгі құралдар	-9011	-0,84%	275227	25,57%
Басқа да ұзақ мерзімді активтер	-11	-0,76%	-274934	-19013,42%
Міндеттемелер және капитал, ішінде:	-526989	-11,97%	593653	13,49%
Қысқа мерзімді міндеттемелер, ішінде:	-662770	-18,19%	972798	26,70%
Қысқа мерзімді қаржылық міндеттемелер	-8789	-8,74%	-27483	-274,36%
Қысқа мерзімді кредиторлық берешектер	-681998	-27,43%	385138	15,49%
салық және бюджетке төлем міндеттемелері	14438	35,40%	3189	7,82%
Басқа да қысқа мерзімді міндеттемелер	13579	1,23%	611954	55,29%
Ұзақ мерзімді міндеттемелер, ішінде:	19732	7,34%	-196736	-73,14%
Ұзақ мерзімді қаржылық міндеттемелер	19116	7,46%	-204694	-79,85%
Ұзақ мерзімді кредиторлық берешектер	0	0,00%	0	0,00%
Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері	616	4,87%	7958	62,94%
Басқа да ұзақ мерзімді міндеттемелер	0	0,00%	0	0,00%
Меншік капиталы, оның ішінде:	116049	23,74%	-182409	-37,32%
Жарғылық капитал	0	0,00%	0	0,00%
Эмиссиялық табыс	0	0,00%	0	0,00%
Бөлінбеген пайда	116049	23,75%	-182409	-37,33%
Азшылық үлесі	0	0,00%	0	0,00%
Дерек көзі: «КАТЭК» ЖШС-нің 2013-2015 жылдардағы іс-қағаздары мен жылдық қорытынды есептері				

Осы бухгалтерлік баланстың көрсеткіштер нәтижесін анығырақ түсіну үшін оған қаржылық жағдайды талдаудың көлденең әдісіне тоқталып кетейік ((2)кесте).

Осы көрсеткіштерге сүйене отырып, мынадай қорытынды жасауға болады:

2013 жылды базалық жыл деп ала отырып, 2014 жыл және 2015 жыл көрсеткіштерінің ауытқуын байқауға болады. Мысалы, жалпы активтер 2013 жылға қарағанда 2014 жылы 1138914 мың теңгеге немесе 23,02%-ға, ал 2015 жылы 593653 мың теңгеге немесе 13,49%-ға өскен. Ал міндеттемелер мен меншік капиталы сәйкесінше 1120642 мың теңгеге немесе 22,74%-ға және 593653 мың теңгеге немесе 13,49%-ға өскен. Дегенмен де, бұл көрсеткіштер оң нәтиже бергеніне қарамастан, 2015 жылғы көрсеткіштер 2014 жылға қарағанда айтарлықтай төмен көрсетілген. Бұған себеп болған, компанияның ішкі қызметіндегі өзгерістер мен ақша қаражаттары және қысқа мерзімді берешектердің күрт азаюы болып табылады, яғни бұл тез өтімді активтер құрамының аздығынан себеп болып отыр.

Бухгалтерлік баланспен қатар, компанияның қаржылық жағдайын талдауға ықпал ететін құжаттың тағы бірі - табыстар мен шығындар туралы есеп немесе қаржы-шаруашылық қызметінің нәтижесі туралы есеп. Ол бұл кәсіпорын табыс немесе (шығын) зиян әкелетіндігін анықтау үшін табыстар мен шығындар туралы жеткілікті мөлшерде бөлініп алынған анық көрсеткіштердің

көмегімен белгілі бір кезеңдегі кәсіпорынның қызмет нәтижесіне баға береді.[3]

Әдебиеттер:

1. Финансовый менеджмент. Теория и практика: учебник для студентов вузов / под ред. Е. С. Стояновой; Финан. акад. при Правительстве РФ. – 6-е изд. - М.: Перспектива, 2008. - 656 с.
2. М.К.Калибаев. «Кәсіпорынның қаржылық жағдайын талдаудың ақпараттық негізі» мақаласы.- ҚазҰУ хабаршысы. Экономика сериясы. №6 (76), 2009 жыл.
3. Б.Қ.Көпешова. Корпорациялар қаржысы. Оқу құралы.- Алматы, Қазақ Университеті, 2010 жыл.
4. Дүйсенбаев К.Ш., Төлегенов Э.Т., Жұмағалиева Ж.Г., «Кәсіпорынның қаржылық жағдайын талдау: оқу құралы.» - Алматы: Экономика, 2001 жыл

УДК 336.717.3

ОБЕСПЕЧЕНИЕ МЕТОДОВ ОПЕРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ ДЕНЕЖНЫМИ ПОТОКАМИ

Мальцевич В.М, доцент, кандидат экономических наук,
Мальцевич Н.В., доцент, кандидат экономических наук,
Белорусский государственный экономический университет,
г. Минск

Качество управления во многом зависит от совершенства работы с информацией и требует четкой организации таких процессов, как ее сбор, анализ и обработка. Однако чтобы отбирать только необходимую информацию для управления, компания должна уметь определять важность или второстепенность обрабатываемой информации. Ключевыми также считаются процессы упорядочения коммуникаций и обмена информацией в рамках компании.

Информационная система - это взаимосвязанная совокупность средств, методов и персонала, используемых для хранения, обработки и выдачи информации в интересах достижения поставленной цели.

Круг задач, решаемых информационной системой, достаточно широк:

- включение в единое информационное пространство большого числа территориально удаленных друг от друга подразделений предприятия;
- передача информации по различным каналам связи;
- поддержка деятельности всех структурных подразделений предприятия;
- автоматизация всех технологических и бизнес-процессов, в том числе снабжения, производства, сбыта, логистики, управления кадрами, расчетов с контрагентами и др.;
- планирование деятельности и анализ ее результатов;
- обеспечение необходимого уровня безопасности и защиты данных и функций распределения прав доступа.

По своей сути информационная система предприятия представляет собой открытую систему, образуемую множеством взаимосвязанных информационных элементов, которые обеспечивают получение, обработку, хранение и передачу необходимой информации в целях эффективного функционирования предприятия.

В экономической литературе в качестве информационных элементов, как правило, рассматриваются сотрудники предприятия, информационные ресурсы, компьютерные системы различных классов, средства и системы сбора, обработки, хранения, передачи и представления информации, участвующие в информационном процессе или обеспечивающие информационный процесс. [1]

Среди многообразия составляющих информационного обеспечения выделим следующие:

- информационное обеспечение как система представляет собой органически взаимосвязанную совокупность элементов, взаимодействие которых организовано определенным образом в единую технологию, реализующую правила и методологические принципы эффективного преобразования информации в соответствии с потребностями управления;
- информационное обеспечение - это сведения, знания, предоставляемые потребителю в ходе работ по удовлетворению его информационных потребностей, и соответствующим образом обработанная информация;